

Черняк Наталія Петрівна

доцент кафедри,

кандидат юридичних наук, доцент

Первій Віта Юрївна

викладач кафедри кримінального процесу

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

ЩОДО ПОНЯТТЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Сучасна міжнародна та національна безпека означена активізацією взаємозалежності держав, що дає змогу констатувати тенденції до інтеграційних процесів, прагнення до цілісності та єдності усього світу. Зміна характеру цих феноменів зумовлює перегляд їх правового регулювання. Міжнародна та національна безпека, на думку багатьох вчених, еволюціонують під впливом багатьох чинників, що особливо помітно в епоху глобалізаційних процесів. Це підтверджує потребу в удосконаленні правової системи регулювання окреслених процесів в умовах сьогодення. Глобалізація стимулює зростання залежності країн від результатів інтенсифікації міжнародного руху, економічних благ, капіталів, технологій тощо [1, с. 126].

Слід зазначити, що термін «національна безпека» є надзвичайно вживаним, а його зміст тлумачиться залежно від пізнавальних традицій кожної окремої держави. Проте роль та організаційні форми національної безпеки детермінуються історичними й соціально-політичними умовами держави, в яких вона народжується, розвивається та функціонує. Важливим для з'ясування сутності національної безпеки є її зовнішній вимір, тобто стан і умови розвитку держави та суспільства в міжнародному середовищі. У контексті світової історії походження терміна «безпека» не має чіткої хронології. Так, за часів античності поняття «безпека», що його вживав Платон, тлумачилось як відсутність небезпеки чи зла для людини. Філософ і письменник Цицерон, який був прихильником республіканського ладу стародавнього Риму, головну функцію безпеки розглядав крізь призму прагнення людини «захищати власне життя, ... уникати всього шкідливого та добувати собі все необхідне для життя» [2, с. 138]. У період середньовіччя під безпекою розуміли спокійний стан духу людини, який давав можливість відчувати себе захищеним від будь-якої небезпеки. При цьому в такому значенні цей термін у лексиці народів Європи до початку Нової історії використовувався вкрай рідко [3].

В Україні поняття «національна безпека» набуло широкого значення в останні кілька років. На додаток до цього, розуміння цього поняття різними верствами населення значно різняться. Здебільшого національну безпеку пов'язують лише з діяльністю спецслужб, отожднюють з обороною держави тощо. Це справді так, у сучасному світі гарантії національної безпеки досі забезпечуються силою чи погрозою застосування такої сили, і військова могутність є одним із чинників сили держави. Проте не слід відкидати й те, що все більшого значення набувають економічні, політичні, морально-етичні та інші, не силові аспекти забезпечення національної безпеки. Проблеми національної безпеки стоять сьогодні у центрі уваги більшості цивілізованих країн світу, міждержавних утворень та громадських об'єднань. Причиною такої уваги стало саме глобальне середовище безпеки, яке сьогодні містить у собі велику кількість загроз і викликів найрізноманітнішого характеру [4, с. 109].

Разом з тим, у цілому приймаючи широке тлумачення терміна «безпека», світова спільнота поки не знайшла адекватних відповідей на нові виклики безпеці, пов'язані з військовим застосуванням космічних технологій, кліматичними змінами і природними катастрофами, девальвацією стабільної міжнародної валюти тощо.

Сучасний зміст проблеми безпеки характеризується великими напрямками: нерозповсюдження зброї масового ураження, контроль над озброєннями; охорона навколишнього середовища; допомога економічному розвитку; демографічна ситуація; боротьба з тероризмом і наркобізнесом; міграційні потоки, запобігання етнопонаціональним конфліктам; прищеплення культури людини; гуманітарне співробітництво.

Отже, проаналізувавши чинне законодавство та думки науковців і вчених, слід зазначити, що національна безпека – це міра реального рівня прав і свобод членів людського співтовариства (громадян) відповідної цьому співтовариству держави. Відповідно до положень Кримінального кодексу України, поняття державної (або національної) безпеки означає стан захищеності державної влади, суверенітету, державної цілісності, обороноздатності, спокою людей, громадської злагоди, довкілля, національної та релігійної рівності [5].

Але, незважаючи на наявність шести концепцій, що сприяють формуванню загальних підходів до оцінки міжнародної безпеки, не існує фундаментальної теорії безпеки. Специфіка проблеми і надзвичайна актуальність її питань загострюють категорію колективної без-

пеки. Зростає необхідність регулярних стратегічних оцінок стану міжнародного середовища. Це пов'язано зі станом усієї системи міжнародної безпеки, включаючи найбільш відрегульований європейський компонент, з початком фази практичного реформування [6].

1. Тітко Е. В. Філософські та методологічні проблеми права. 2016. № 2 (12). С. 126-139.
2. Цицерон М.Т. О государстве. О законах. О старости. О дружбе. Об обязанностях. Речи. Письма / предисл. Е.И. Темнова. Москва: Мысль, 1999. 782 с.
3. Національна та міжнародна безпека: сутність, типологія, пріоритети. URL: <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/bezpeka/natsionalna-ta-mizhnarodna-bezpeka-sutnisty-typologiya-priorityty/>
4. Пасічний Р. Національна безпека України в епоху глобалізації. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. Вип. 24. 2012. С. 108–112.
5. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / відп. ред. С. С. Яценко. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ: АСК, 2003. 968 с.
6. Міжнародна безпека: традиційні і нові загрози. URL: https://stud.com.ua/60382/sotsiologiya/mizhnarodna_bezpeka_traditsiyni_novi_zagrozi

Шинкаренко Інна Олександрівна
доцент кафедри філософії та політології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук, доцент

СОЦІАЛЬНЕ СИРІТСТВО ЯК ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ

Соціальні сироти – це діти, які мають батьків, але позбавлені їх піклування. На жаль, в останні роки чисельність таких дітей та підлітків постійно зростає. Законодавство України гарантує допомогу та цілий ряд пільг дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківської опіки. Разом з тим соціальне сирітство набирає зрозумілих масштабів. Діти України сиріткують, маючи живих батьків: щороку близько 6 тисяч дітей залишаються без батьківської опіки. Серед вихованців державних установ лише 8% не мають батьків, а від 92% дітей батьки з різних причин відмовились або були позбавлені батьківських прав.

У Конвенції про права дитини говориться: «Дитині для повного та гармонійного розвитку його особистості необхідно зростати у сімейному колі, в атмосфері щастя, любові та порозуміння». Більшість же дітей – соціальних сиріт потрапляють до державних установ з неблагополучних сімей, де вже з раннього віку вони були позбавлені емпатійного спілкування, де з ними жорстоко поводитись. Батьки таких дітей – алкоголіки, наркомани, що ведуть асоціальний та аморальний спосіб життя. Особливу категорію складають діти, батьки яких від'їжджають на заробітки за кордон, а вихованням їх займаються бабусі та інші родичі. У такому випадку діти отримують матеріальне забезпечення, але їм не вистачає батьківської любові та уваги.

Родина є найважливішим інститутом соціалізації особистості, а внутрішньосімейні відносини відіграють особливу роль у формуванні особистості. Так, Виготський Л.С. вважав, що спілкування з дорослими – основний шлях прояву власної активності дитини. Саме в процесі спілкування з дорослими дитина пізнає та засвоює правила людських взаємовідносин, норми, поняття та цінності суспільства. Розпад сімейних відносин найчастіше є безпосередньою причиною того, що дитина втікає з дому. Якщо вдома дитина страждає від неувagi, жорсткого ставлення до неї, то втеча на вулицю стає для неї останнім засобом захисту.

Вивчаючи випадки соціального сирітства, можна простежити складну комбінацію обставин, за яких мати лишає свою дитину, керуючись своїми цілями, а батько в той же час не хоче або не може виконувати батьківські обов'язки. У результаті дитина лишається повністю беззахисною. Серед соціальних сиріт є і діти-інваліди. Причин тут багато: неможливість утримувати дитину-інваліда в сім'ї через брак коштів, зайнятість матері та батька на роботі, психологічна невідповідність сім'ї виховувати таку дитину, відсутність до нього батьківських почуттів. Коріння соціального сирітства різноманітні та глибокі: вони можуть бути пов'язані як з негативними соціальними явищами, так і можуть лежати на поверхні.

Особливо вразливими у сучасних умовах існування є неповнолітні, оскільки їх психіка вразлива і легко зазнає негативного впливу. Крім того, на підлітковий вік припадає період статевого дозрівання. Зміни, що відбуваються в організмі, викликають у підлітка почуття невпевненості в собі, неповноцінності, які маскуються під зовнішніми проявами агресії, самовпевненості, нахабства. Характерною особливістю неповнолітніх є те, що в своїх судженнях вони досить конформні, швидко підпадають під вплив інших людей, тому можуть бути легко втягнуті в кримінальні структури, особливо якщо в них хиткі зв'язки з родиною.